

Warszawa, 23 października 2023 r.

SRW.5144.81.2023.P.SZ.

DECYZJA

Na podstawie art. 155 i art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (*Dz. U. 2023 poz. 775*); w związku z pismem z dnia 25.09.2023 r. (data wpływu do urzędu: idem) Fundacji Dziedzictwa Kulturowego, reprezentowanej przez Pana Jana Żółtowskiego Prezesa Fundacji Dziedzictwa Kulturowego, o przedłużeniu terminu ważności decyzji o sygn. SRW.5144.40.2023, wydanej dnia 24.05.2023 roku przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na mocy której Fundacja Dziedzictwa Kulturowego uzyskała pozwolenie na przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy **nagrobku Tekli Kronenberg** usytuowanym w sektorze 9 rząd 2, miejsce 44, znajdującym się na terenie Cmentarza Żydowskiego, przy ulicy Okopowej 49/51 w Warszawie, wpisanego do rejestru zabytków nieruchomości pod numerem A -874 decyzją z dnia 1 grudnia 1973 roku

zmienić decyzję Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wydaną dnia 24.05.2023 roku (sygn. SRW.5144.40.2023), w zakresie terminu ważności decyzji, na datę - 31.12.2025 r. (poprzedni termin: 31.12.2023 roku).

UZASADNIENIE

W dniu 29.09.2023 roku do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie wpłynął wniosek Pana Jana Żółtowskiego Prezesa Fundacji Dziedzictwa Kulturowego, o przedłużeniu terminu ważności decyzji (sygn. SRW.5144.40.2023), wydanej 24.05. 2023 roku przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, **z daty obecnie obowiązującej ważności decyzji 31.12.2023 rok, na termin 31.12.2025 roku.**

Mając na uwadze interes stron orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE

1. Od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które strona może wnieść w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa.

2. W terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania. Oświadczenie należy złożyć Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.
3. Z dniem doręczenia Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.
4. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.

ZASTĘPCA MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

Bogna Radzimińska

Otrzymują:

1. Pan Jan Żółtowski Prezes Fundacji Dziedzictwa Kulturowego (adres w aktach sprawy)
2. a/a WUOZ SRW. P.SZ.

Do wiadomości:

Pan Witold Wrzosiński Dyrektor Cmentarza Żydowskiego Gmina Wyznaniowa Żydowska (adres w aktach sprawy)

Warszawa, 24 maja 2023 r.

SRW.5144.40.2023.P.SZ.

Nr rej. A-874

DECYZJA

Działając na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1, art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 4 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (*Dz. U. z 2022 r. poz. 840*) oraz § 12 ust. 1 i 2 pkt 3 i 4 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (*Dz. U. z 2022 r. poz. 81*) oraz art. 104 Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (*Dz. U. z 2023 r. poz. 775, t.j.*) po rozpatrzeniu wniosku z dnia 17.05.2023 roku (data wpływu do urzędu: idem) Pana **Jana Żółtowskiego Prezesa Fundacji Dziedzictwa Kulturowego**, z siedzibą 00-571 Warszawa, Al. Armii Ludowej 6/137, o wydanie pozwolenia na prace konserwatorskie i restauratorskie przy **nagrobku Tekli Kronenberg /sektor 9, rząd 2, msc 44/**, znajdującym się na terenie Cmentarza Żydowskiego w Warszawie przy ulicy Okopowej 49/51, wpisanego do rejestru zabytków nieruchomości pod numerem A-874 decyzją z dnia 1 grudnia 1973 roku.

Pozwalam Fundacji Dziedzictwa Kulturowego na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy nagrobku Tekli Kronenberg /sektor 9, rząd 2, msc 44/na terenie Cmentarza Żydowskiego (ul. Okopowa 49/51, Warszawa), zgodnie z załączonym do niniejszej decyzji programem prac konserwatorskich i restauratorskich:

„Program odbudowy pomnika Tekli Kronenberg matki Leopolda Kronenberga zmarłej w 1848 roku, lokalizacja pomnika Cmentarz Żydowski w Warszawie przy ulicy Okopowej 49/51, Warszawa 12 luty 2021”.

Określam następujące warunki:

1. Określam warunek polegający na obowiązku prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w niniejszym pozwoleniu prac, w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć, i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków, w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tychże prac.

2. Określam warunek polegający na obowiązku kierowania pracami konserwatorskimi albo samodzielnego ich wykonywania przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa w art. 37 a ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710)

3. Określam warunek polegający na obowiązku przekazania nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac:

- dokumentów potwierdzających spełnianie przez osobę, o której mowa w pkt 3 niniejszej decyzji wymagań, o których mowa w art. 37a ww. ustawy,
- imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt 3 niniejszej decyzji,
- oświadczenia osoby, o której mowa w pkt 3 niniejszej decyzji o przyjęciu przez nią obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonywania;

4. Określam warunek polegający na obowiązku przekazania nie później niż w terminie 14 dni przed dniem dokonania zmiany osoby, o której mowa w pkt 3 niniejszej decyzji:

- dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę, o której mowa w pkt 3 niniejszej decyzji wymagań, o których mowa w art. 37a ww. ustawy,
- imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt 3 niniejszej decyzji,
- oświadczenia osoby, o której mowa w pkt 3 niniejszej decyzji o przyjęciu przez nią obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonywania;

5. Określam warunek polegający na obowiązku niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o wszelkich zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac i działań.

6. Określam termin ważności pozwolenia: do 31.12.2023 r.

Uzasadnienie

W dniu 17.05.2023 roku do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie wpłynął wniosek Pana Jana Żółtowskiego Prezesa Fundacji Dziedzictwa Kulturowego, o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac przy nagrobku Tekli Kronenberg /sektor 9, rząd 2, msc 44/, znajdującym się na terenie Cmentarza Żydowskiego w Warszawie przy ulicy Okopowej 49/51, wpisanego do rejestru zabytków nieruchomych pod numerem A-874 decyzją z dnia 1 grudnia 1973 roku, wydaną przez Mazowieckiego Konserwatora Zabytków w Warszawie, a zatem stosownie do art. 36 ust. 1 pkt. 1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku, prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany

wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w formie decyzji.

Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie w punktach osnowy niniejszej decyzji określił warunek sporządzenia dokumentacji powykonawczej podejmowanych działań i przekazania jej w ciągu 3 miesięcy po ich zakończeniu. Warunki polegające na obowiązku kierowania pracami konserwatorskimi przez osoby posiadające wymagane kwalifikacje zgodnie z art. 37a ww. Ustawy, jak również do poinformowanie MWKZ przed rozpoczęciem działań o ich danych osobowych i przekazania dokumentów poświadczających posiadanie tychże kwalifikacji zostały spełnione. Warunki te wynikają z przepisów § 12 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (*Dz. U. z 2021 r. poz. 82*).

Proponowane prace obejmują m.in.: konserwację zachowanych elementów nagrobka (podstawy i cokołu); usunięcie zanieczyszczeń; wykonanie nowego fundamentu; konserwację pomnika wykonanego z piaskowca; montaż zachowanych elementów na nowym fundamencie; wykonanie i montaż brakujących elementów pomnika. Proponowane zabiegi i materiały zostały ujęte w „Programie odbudowy pomnika...” dołączonym do wniosku i niniejszej decyzji.

Planowane prace nie wpłyną negatywnie na substancję zabytkową chronionego obiektu, a zatem są dopuszczalne z konserwatorskiego punktu widzenia.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji.

Uiszczono opłatę skarbową.

Pouczenie

1. Od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Ministra Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu, które strona może wnieść w terminie 14 dni od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa.
2. W terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania. Oświadczenie należy złożyć Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.
3. Z dniem doręczenia Mazowieckiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.
4. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z żądaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.

5. Niniejsze pozwolenie nie zwalnia z obowiązku uzyskania innych pozwoleń i zgłoszeń wymaganych przepisami prawa.
6. Zawiadomienia wskazanego jako warunek pozwolenia dokonuje się w formie pisemnej, za pomocą faksu lub poczty elektronicznej zgodnie z informacjami udostępnionymi w Biuletynie Informacji Publicznej.
7. Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może być cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Integralną część niniejszej decyzji stanowi załącznik:

„Program odbudowy pomnika Tekli Kronenberg matki Leopolda Kronenberga zmarłej w 1848 roku lokalizacja pomnika Cmentarz Żydowski w Warszawie przy ulicy Okopowej 49/51, Warszawa 12 luty 2021”.

ZASTĘPCA MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

Bogna Radziwińska

Otrzymują:

1. Jan Żóttowski Prezes Fundacji Dziedzictwa Kulturowego (adres w aktach sprawy) + załącznik
2. a/a WUOZ SRW. P.SZ. + załącznik

Do wiadomości:

Witold Wrzosiński Dyrektor Cmentarza Żydowskiego (adres w aktach sprawy)

PROGRAM ODBUDOWY POMNIKA

TEKLI KRONENBERG

MATKI

LEOPOLDA KRONENBERGA

ZMARŁEJ W 1848 ROKU

LOKALIZACJA POMNIKA:

Cmentarz Żydowski w Warszawie przy ulicy Okopowej 49/51

WARSZAWA 12 LUTY 2021

1

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
w Warszawie
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. 22 44 30 400, fax: 22 44 30 401
www.mwz.pl

-7-

Załącznik do decyzji nr SRN.5144.40.
Postanowienia nr 2023.P82
Opinii Konserwatorskiej
z dnia 24.05.2023r.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

1998

PHILOSOPHY DEPARTMENT

1998

PHILOSOPHY DEPARTMENT

1998

1998

1998

Ryc. 1. archiwalne zdjęcie grobowca Tekli Kronenberg z domu Levi

1 PRZEDMIOT PROJEKTU

Celem projektu jest odbudowa żeliwnego grobowca Tekli Kronenberga znajdującego się w przeszłości na cmentarzu Żydowskim w Warszawie przy ul Okopowej (kwatery nr 8).

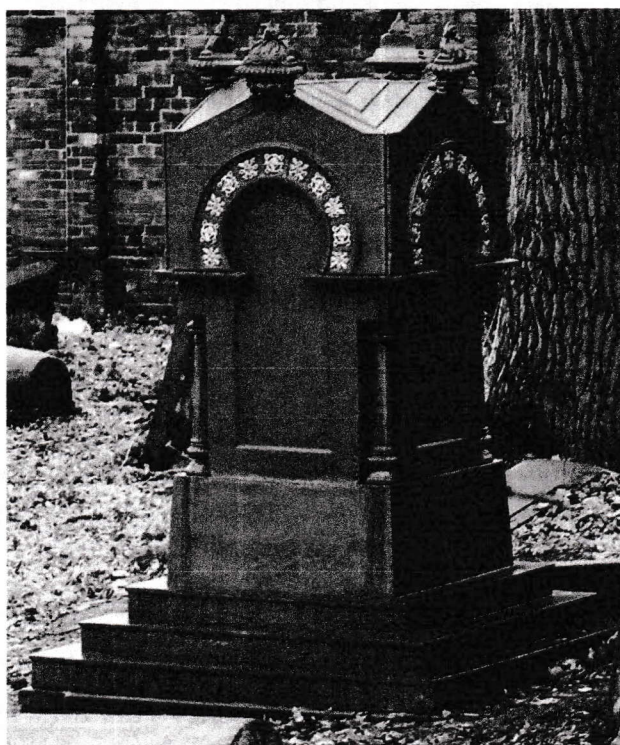
Tekla Kronenberg, z domu Levi żyjąca w latach 1775-1848 była matką Leopolda Kronenberga (1812-1878), znanego w XIX wieku działacza społecznego i gospodarczego, bankiera zasłużonego dla rozwoju przemysłu i rolnictwa.

Grobowiec ten został w znacznym stopniu zniszczony w trakcie dewastacji terenu cmentarza w czasie i po II wojnie. Na zdjęciu grobowca zrobionym po wojnie przez fotografa Włodzimierza Praszkę (ryc. 1) widać rozpadający się pomnik. Do dziś ocalała jedynie jego dolna część pomnika: betonowy fundament na którym ustawiona jest trójstopniowa żeliwna podstawa będąca bazą postumentu, na którym umieszczony był pomnik (ryc 2). Odbudowa zniszczonego pomnika jest możliwa ponieważ w innym rejonie tego samego cmentarza (kw. 2) zachował się identyczny w formie, niedawno poddany

pracom konserwatorskim pomnik Haji Toeplitz (ryc, 3). Grobowiec ten może być wykorzystany jako wzór do odtworzenia nieistniejącego monumetu.

Ryc. 2. Zachowana część pomnika Tekli Kronenberg.

Ryc. 3. Grobowiec Haji Toeplitz, będący wzorem dla rekonstrukcji grobowca Tekli Kronenberg.

Pomnik miał wysokość ok 2,62 m. Bok zachowanego postumentu ma szerokość 94 cm. Cała konstrukcja postumentu składa się z 4 części:

- **Trójstopniowej podstawy (zachowanej).**

Dolny stopień ma szerokość 1,73 m. i wysokość 13 cm. Środkowy odpowiednio: 148 i 12 cm, górny stopień: 122 i 12 cm.

- **Dolnej czworokątnej części postumentu (zachowanej)** o wysokości 60 cm i bokach o szerokości 94 cm.
- **Górnej części (nieistniejącej)** w formie postumentu, którego ściany o wysokości 172 cm. są ograniczone po bokach kolumnami. Górną część ścian wykonano w formie portyku (o wysokości 72 cm.) wieńczącego cały postument.

W środku każdej ściany znajdowała się pionowa płyцина zakończona łukiem dopasowanym do kształtu portyku. Płyцины pomnika wypełnione były inskrypcjami w języku hebrajskim i polskim poświęconymi pochowanej osobie (Tekli Kronenberg).

2. STAN ZACHOWANIA.

Zachowana część pomnika ma uszkodzenia mechaniczne oraz powstałe w wyniku korozji. Nie zachowały pozostałości farby.

Powierzchnia zewnętrzna (widoczna) wszystkich elementów grobowca pokryta jest cienką, równomierną warstwą produktów korozji żelaza. W wielu miejscach pojawia się korozja o charakterze wżerowym. Widoczne są rosnące na pomniku niszkolonie porostów i mchów.

Murowany fundament na którym ułożono żeliwne elementy uległ znacznej destrukcji: zaprawa łącząca cegły uległa destrukcji. Cegły są obłuzowane i zwietrzałe. Warstwa ziemi i korzeni dodatkowo osłabia cały murowany fundament.

3. PROJEKT ODBUDOWY POMNIKA

Odbudowa pomnika zgodna z oryginałem możliwa jest dzięki znanej konstrukcji bliźniaczego pomnika Haji Toeplitz.

Koncepcja odbudowy pomnika zasadza się na wykonaniu żeliwnych odlewów czterech ścian oraz tympanonów. Każda ściana składa się z dwóch części: dolnej i górnej (ryc. 4, 5.) Wszystkie te elementy łączone są śrubami. Płyцины stanowią odrębny element konstrukcji montowany po ustawieniu ścian na postumencie.

Na płyциnach, przed ich zamontowaniem powinny być odtworzone odpowiednie inskrypcje.

Wizualizację odbudowanego pomnika pokazano na rycinie 10. Dorobić należy również elementy zdobiące pomnik: gzymsy, sterczyny oraz mosiężne (w opcji pozłacane) rozetki wypełniające kwadratowe kwatery tympanonów (ryc 8).

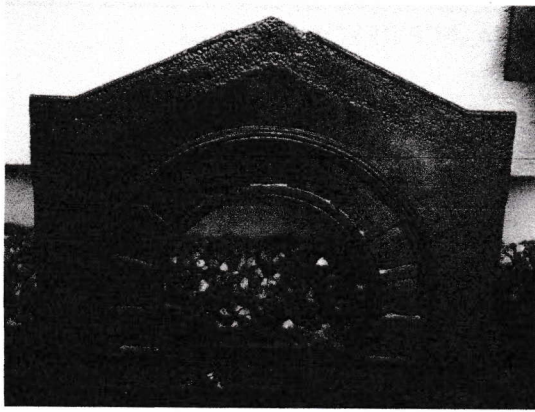
Dodatkowym wyzwaniem jest rekonstrukcja zwieńczenia tympanonów. Są one widoczne jedynie na archiwalnym zdjęciu grobowca Tekli Kronenberg

Zakres planowanych prac:

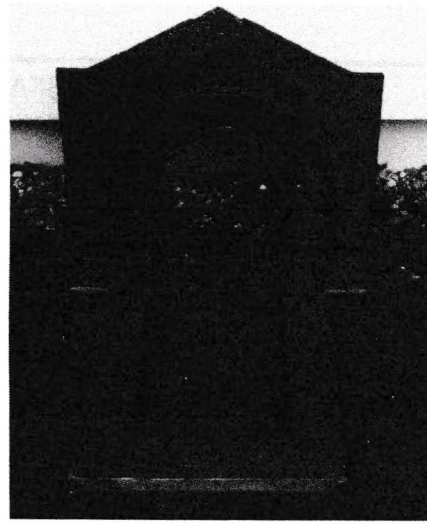
W trakcie konserwacji i odbudowy nagrobka wykonane zostaną następujące czynności

Konserwacja zachowanych elementów nagrobka (podstawy i cokołu)

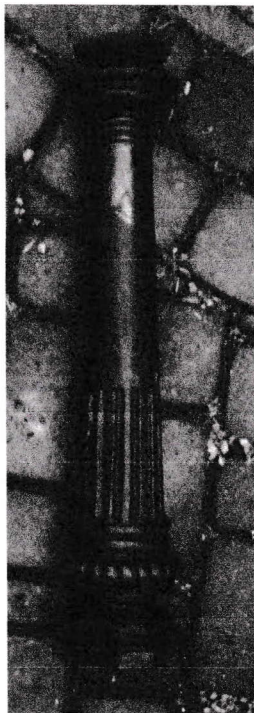
- Demontaż i transport metalowych elementów podstawy nagrobka,
- Usuwanie zanieczyszczeń i produktów korozji, (metody mechaniczne i strumieniowo-ściernie),
- zabezpieczenie elementów cynkową powłoką antykorozyjną i lakierową,
- demontaż zniszczonych fragmentów fundamentu pomnika,
- wykonanie nowego fundamentu, (roboty murarskie),
- konserwacja pierwszego stopnia pomnika (wykonanego z piaskowca):
 - dezynfekcja obiektu (np. roztworem alkoholowym preparatu Biotin R (prod. C.T.S., Włochy). Usunięcie warstw ziemi, humusu z powierzchni kamienia. Użycie biocydu (np. Grünbelag Entferner (prod. Remmers)
 - Mechaniczne usunięcie nawarstwień, porostów i mchów z powierzchni piaskowca (szczotki druciane, szpachelki)
 - Hydrofobizacja preparatem impregnującym Funcosil FC(prod. Remmers).
- montaż zachowanych elementów pomnika na nowym fundamencie.
- Wykonanie brakującej części pomnika:
- Wykonanie modeli ścian, ornamentów i narożników,
- Wykonanie odlewów ścian i ornamentów pomnika,
- Wykonanie dachu pomnika (z blachy cynkowanej malowanej na czarno),
- Zabezpieczanie powłoką cynkową elementów nagrobka, lakierowanie (czarny półmat),
- Montaż elementów i wykończenie pomnika,
- wykonanie modeli rozetek z tympanonu,
- Wykonanie rozetek (wykonanie odlewów, cyzelowanie,44 szt.),
- Montaż rozetek,
- wykonanie modeli zwieńczeń tympanonu,
- wykonanie odlewów zwieńczeń pomnika,

Ryc. 4. Górna część ściany pomnika (tympanon)

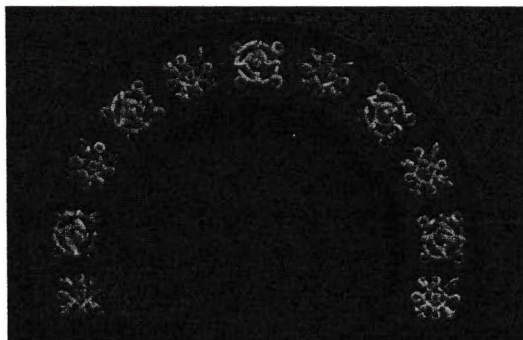
Ryc. 5. Dolna i górna część ściany pomnika.

Ryc. 6. Kolumna z grobowca H. Toeplitz

Ryc. 7. narożnik ścian pomnika z grobowca H. Toeplitz.

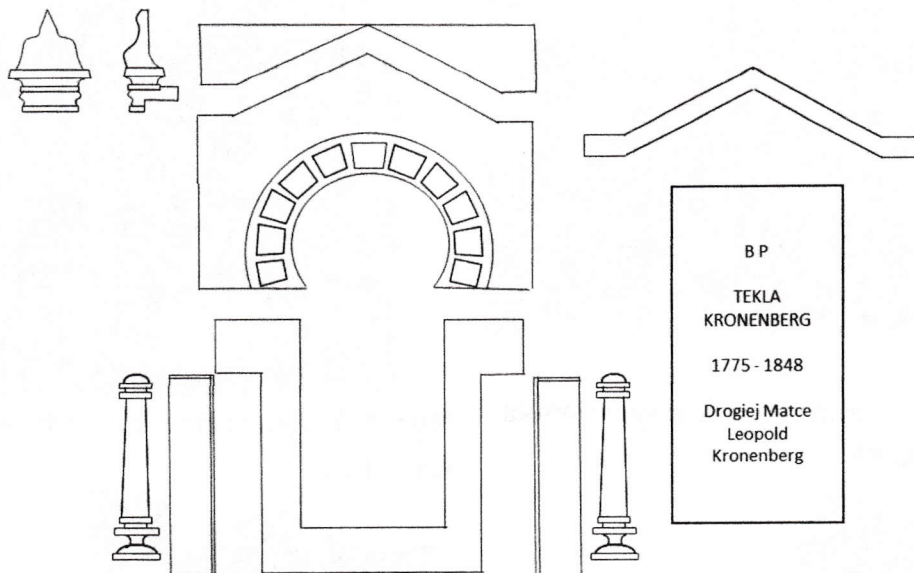

Ryc. 8. Plectone ornamenty zdobiące tympanony.

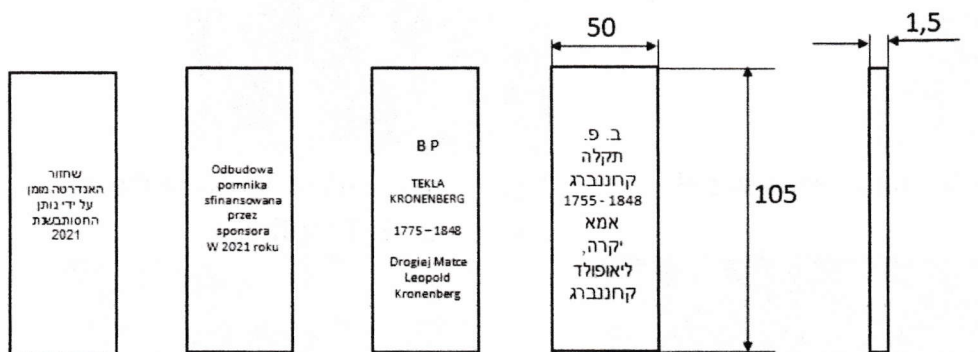
Ryc. 9. Zwierczenie tympanonu pomnika.

ELEMENTY NAGROBKA WYMAGAJĄCE REKONSTRUKCJI

Rekonstrukcja nagrobka Tekli Kronenberg	
Lokalizacja	Cmentarz Żydowski ul. Okopowa 49/51 Warszawa
Materiał	Żeliwo
Ilość (szt.)	28
Data	Kwiecień 2021
Projekt	Władysław Weker

TABLICE INSKRYPCYJNE (4 szt.)

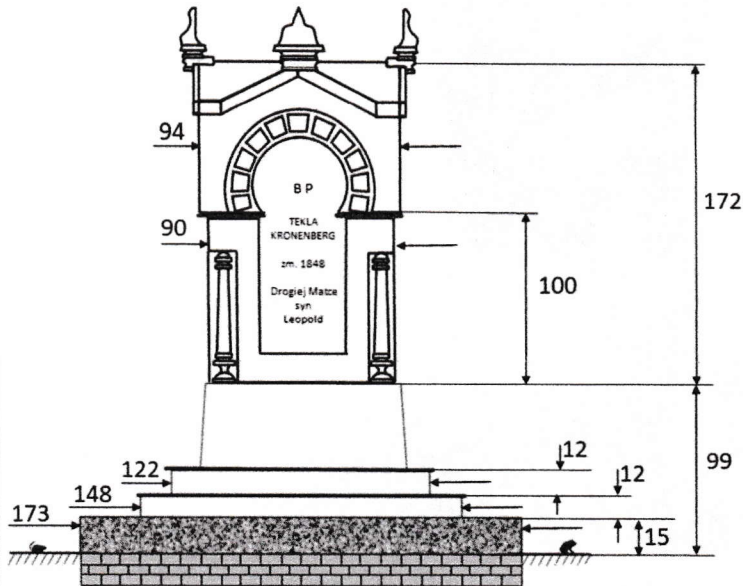

Widok z przodu

Widok z boku

Rekonstrukcja nagrobka Tekli Kronenberg	
Lokalizacja	Cmentarz Żydowski ul. Okopowa 49/51 Warszawa
Materiał	Żeliwo
Ilość (szt.)	4
Data	Kwiecień 2021
Proj.	Wł. Weker

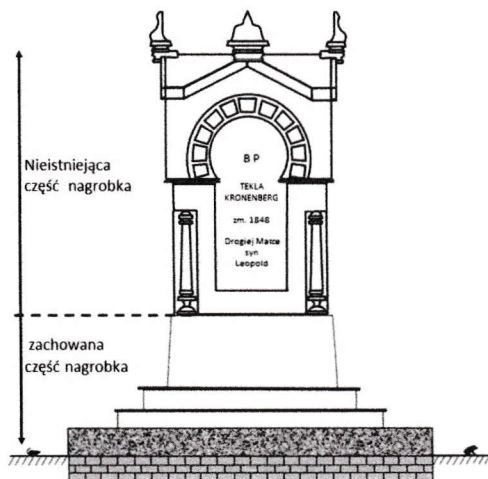
PROJEKT NAGROBKA Z GŁÓWNYMI WYMIARAMI

Rekonstrukcja nagrobka Tekli Kronenberg

Lokalizacja	Cmentarz Żydowski ul. Okopowa 49/51 Warszawa
Data	Kwiecień 2021
Proj.	Wł. Weker

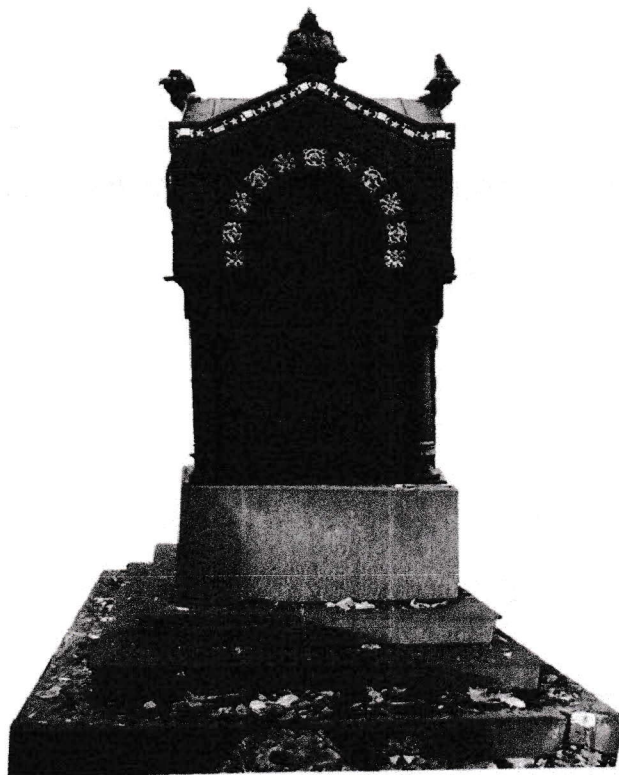
PROJEKT NAGROBKA – RODZAJ ZASTOSOWANYCH MATERIAŁÓW

- Fundament ceglano betonowy
- Kamienna podstawa pomnika (piaskowiec)
- Pomnik (żeliwo)

Rekonstrukcja nagrobka Tekli Kronenberg

Lokalizacja	Cmentarz Żydowski ul. Okopowa 49/51 Warszawa
Data	Kwiecień 2021
Proj.	Wł. Weker

Ryc. 10 wizualizacja odbudowanego pomnika